

Εκκλησία και η Ελευθερία του Ομοουσίου (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ [Πεμπτούσία](#)

Αποτελεί γεγονός το ότι αποκτώντας ο άνθρωπος την τέλεια αγάπη, αποκτά και το πραγματικά αυτόνομο ήθος. Διότι, στην ουσία, αγάπη σημαίνει εκκλησιαστικοποίηση. Μόνο εντασσόμενος ο άνθρωπος στο σώμα του Χριστού, την Εκκλησία, μεταβαίνει από το ψυχολογικό επίπεδο στο οντολογικό, όπου υπερβαίνεται ο φόβος του θανάτου και αποκτάται η ανιδιοτελής αγάπη. Μέσα στην Εκκλησία ο Χριστιανός γίνεται συμμετοχος του Σταυρού και του θανάτου του Χριστού. Υπακούοντας τις ευαγγελικές εντολές, μιμείται την ταπείνωσή Του έως θανάτου, επιτρέποντάς Του έτσι, να ζήσει μέσα στον άνθρωπο και να αποτελεί Εκείνος το θεμέλιο και το δείκτη της ζωής και του ήθους του. Στην Εκκλησία, τα ζωντανά παραδείγματα και πρότυπα αυτονομίας του ήθους είναι η άγιοι [423].

Μέσα στην Εκκλησία γίνεται η κλήση για την αγιότητα, που κατά βάθος είναι κλήση για υιοθεσία και ένταξη στον οίκο του Πατρός. Πριν αναληφθεί στους ουρανούς ο Χριστός, υποσχέθηκε στους ανθρώπους ότι δεν θα τους αφήσει ορφανούς κι ότι θα στείλει τον Παράκλητο, το Άγιο Πνεύμα, για να μένει για πάντα μαζί τους . Με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος γίνεται η ενσωμάτωση στο σώμα του Χριστού, την Εκκλησία. Κατά τον άγιο Νικόλαο Καβάσιλα, σύμφωνα με τον π. Νικόλαο Λουδοβίκο, στην Εκκλησία τελούνται τα μυστήρια της ενσωμάτωσης: το Βάπτισμα, το Χρίσμα και η θεία Ευχαριστία. Με το Βάπτισμα γίνεται η κλήση για την υιοθεσία. Έπειτα, με το Χρίσμα ο άνθρωπος αποκτά μία συγκεκριμένη ταυτότητα μέσα στην Εκκλησία, ένα χάρισμα. Τέλος, με την θεία Ευχαριστία, ο Χριστός προσφέρεται στον άνθρωπο ως βρώσις και πόσις [425] «εις άφεσιν αμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον» [426]. Η αγιότητα βιώνεται μόνο μέσα στην Εκκλησία, διότι με τα μυστήριά της, φωτίζει και αγιάζει τα μέλη της. Ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς αναφέρει χαρακτηριστικά ότι εμείς μπορούμε να βιώσουμε την αγία ζωή μόνο «σύν πάσι τοις αγίοις», με την καθοδήγησή τους και μέσω των αγίων αρετών και μυστηρίων μέσα στην Εκκλησία [427]. Οι χριστιανοί βιώνουν

την αγιότητα με τη χάρη του Κυρίου Ιησού Χριστού, την αγάπη του Θεού και Πατρός και την κοινωνία του Αγίου Πνεύματος [428].

Με τα μυστήρια της Εκκλησίας, όλοι οι χριστιανοί μετέχουν στα χαρίσματα του αυτού Αγίου Πνεύματος με μοναδικό σκοπό να ενωθούν οργανικώς και προσωπικώς με την θεανθρώπινη προσωπικότητα του Χριστού, έτσι ώστε να γίνουν όλοι χριστοί, να μην ζουν πλέον αυτοί, αλλά ο Χριστός σε αυτούς [429]. Με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος δηλαδή, ο κάθε πιστός ενσωματώνεται σε ένα ξεχωριστό μέλος του σώματος του Χριστού και μ' αυτόν τον τρόπο, φανερώνει τον όλο Χριστό, γίνεται δηλαδή κι ο ίδιος χριστός, υἱός του Πατρός, πλην κατά χάρη [430]. Κατά την ορολογία του αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, με την μετάδοση των μυστηρίων γίνεται η «μεταποίηση» του κάθε πιστού, δηλαδή η ομοίωση με τον Χριστό, «ώστε και αυτούς δύνασθαι είναι τε και καλείσθαι κατά χάριν θεούς» [431]. Αυτό δεν συμβαίνει όμως σε κάθε πιστό στον ίδιο βαθμό, διότι ο καθένας έχει την δική του προαίρεση και το δικό του μέτρο πίστεως. Μόνο οι άγιοι μετέχουν στην αγιότητα του Θεού πλήρως.

Εδώ κρίνεται απαραίτητο να γίνει λόγος για την έννοια του ομοουσίου στην Ορθόδοξη Θεολογία, για να κατανοήσουμε καλύτερα την σύνδεση της αγάπης με την ελευθερία που βιώνεται απ' τους αγίους. Ο Αριστοτέλης θεωρεί τον άνθρωπο ως «φύσει πολιτικόν ζώον» [432], θέλοντας να πει ότι ο άνθρωπος είναι από τη φύση του τέτοιος, ώστε μπορεί να ζει και να αναπτύσσεται μόνο μέσα στην

κοινωνία. Για την Χριστιανική Ηθική, ο άνθρωπος είναι «φύσει θεολογικόν ζών», γιατί προέρχεται από την δημιουργική ενέργεια της αγάπης του Θεού. Είναι πλασμένος κατ' εικόνα Του και δυνάμει κοινωνός θείας φύσεως [433].

Ο Θεός μάς αποκάλυψε ότι είναι αγάπη κι ότι ο τρόπος του Είναι Του είναι το Ομοούσιο. Αυτό σημαίνει ότι, ο Θεός είναι αγάπη ακριβώς επειδή είναι Τριάδα προσώπων και το κάθε πρόσωπο δίνει την ουσία του, αϊδίως και με απόλυτη αγάπη, στο άλλο. Δεν υπάρχει για τον εαυτό του, αλλά προσφέρεται στην κοινωνία της αγάπης με τα άλλα πρόσωπα. Υπάρχει δηλαδή μία βαθιά κοινωνία αγάπης, η οποία μαρτυρεί το Είναι Του [434]. Με αυτόν τον τρόπο, η ομοίωση του ανθρώπου με τον Θεό, το ύψιστο δώρο του Θεού στον άνθρωπο, η θέωση, πραγματοποιείται μόνο μέσα στην κοινωνία. Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής σημειώνει: «Σημείωσαι ότι κοινωνικώς ήνωται τα της αγίας Τριάδος» [435]. Ο άνθρωπος καταξιώνει την ελευθερία του, αγαπώντας τον Θεό και τον πλησίον. Αυτό που προηγείται όμως είναι η αγάπη του Θεού. Η θέωση είναι αυτή που κάνει τον άνθρωπο κοινωνικό, γι αυτό και δεν γίνεται να συναντήσουμε κάποιον άγιο που να μην είναι κοινωνικός. Επιπλέον, αυτή η κοινωνικότητα και η αγάπη των αγίων επεκτείνεται σ' όλη την κτίση. Οι άγιοι πονούσαν ψυχικά την καταστροφή του περιβάλλοντος.

Αυτός άλλωστε είναι και ο σκοπός της Εκκλησίας. Κατά τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή, η Εκκλησία, ως εικόνα του Θεού, «μίμησιν και τύπον ενέργειαν έχουσαν» [436], μιμείται δηλαδή την ενέργεια του Θεού, η οποία είναι η «προνοητική ενδιάσφιγξις» όλων των αισθητών και νοητών όντων «περί εαυτόν, ως αιτίαν και αρχήν και τέλος». Επειδή ο Θεός είναι η κοινή αιτία και η αρχή και το τέλος όλων των όντων, μπορεί να τα ενώσει σε απόλυτη οντολογική κοινωνία, σε «ταυτότητα κινήσεως καί υπάρξεως αδιάφθορον καί ασύγχυτον» χωρίς να καταργεί την φυσική τους ετερότητα. Οδηγεί δηλαδή τα όντα σε «άφυρτο συν-φύια» που καταδεικνύει την αναφορά εκάστου στην ολότητα του είναι, «το σύν και το ομού της κοινής αιτιατής φύσεως εν σχέσει προς την μία και μόνη άκτιστη και υπερφυή αιτία Της» [437]. Αυτή είναι η ομοουσιότητα-πανενότητα της δημιουργίας. Οι άγιοι μιμούνται κι οι ίδιοι τους αυτήν την ενέργεια του Θεού και ενώνουν γνωμικά την ανθρώπινη φύση εντός τους. Όπως είπαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο κατά τον π. Νικόλαο Λουδοβίκο, η ανθρώπινη ελευθερία δεν είναι απόλυτη, ακριβώς επειδή μπορεί να απορρίψει τον «βαθύ υπαρξιακό δεσμό» της με την αγάπη [438], σε αντίθεση με τον Θεό, ο οποίος «ἀγάπη ἐστίν». Επομένως, απόλυτη ελευθερία υπάρχει όταν ο άνθρωπος επιλέξει γνωμικά την ύπαρξη μέσω του ομοουσίου, την ολοκληρωτική αυτοπροσφορά στην ίδια την αγάπη και ελευθερία, τον Θεό. Και επειδή ο Θεός έχει αγαπητικά εντός Του όλον τον κόσμο, ο άγιος που ενώνεται με τον Θεό, ενώνεται και με όλον τον κόσμο.

Συμπερασματικά, η ελευθερία, και κατ' επέκταση η αυτονομία, είναι αληθινή μόνο όταν συνδέεται οντολογικά με την αγάπη. Η τελείωση του ανθρώπου στην αυτονομία πραγματοποιείται μόνο με αυτόν τον τρόπο. Όσο παράξενο κι αν φαίνεται στον ατομικιστικά σκεπτόμενο σύγχρονο άνθρωπο, δεν είναι ετερονομία όταν ένα υποκείμενο βρίσκει πληρότητα μόνο μέσα σε κάποιον έτερο. Το αντίθετο μάλιστα, η απόλυτη αυτονομία-απομόνωση από τα πάντα, αποτελεί την απόλυτη ετερονομία.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

423. Νικολάου Κόιου, Ο.π., σ. 180.

424. Βλ. Ιω. 14, 16.

425. π. Νικολάου Λουδοβίκου, Η Ιστορία της Αγάπης του Θεού, σ. 21.

426. «Μεταδίδοταί σοι το σώμα και το αίμα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, εις άφεσιν αμαρτιών και εις ζωήν αιώνιον». Θεία Λειτουργία Ιωάννου Χρυσοστόμου.

427. Αρχιμ. Ιουτίνου Πόποβιτς, Ο.π., σ. 99.

428. Αποστολικός χαιρετισμός βλ. Β' Κορ. 13, 13.

429. Γαλ. 2, 20. Βλ. Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, Ο.π., σ. 54.

430. π. Νικολάου Λουδοβίκου, Η αποφαιτική εκκλησιολογία του Ομοουσίου, Αθήνα 2002, σσ. 83.

431. Μαξίμου Ομολογητού, Μυσταγωγία, PG 91, 697A.

432. Αριστοτέλους, Πολιτικά, 1253a, 5, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ, εισ. μτφρ. σχ. Παναγής Λεκάτσας, σ. 82.

433. Βλ. Α' Πέτρου 1,4.

434. Κατά τον Γέροντα Σωφρόνιο Σαχάρωφ δεν ταυτίζεται η αγάπη με την ακατάληπτη Θεία ουσία, αλλά την εκφράζει περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο. Βλ. Αρχιμ. Σωφρονίου, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, σ. 315, πρβλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική Ι, σ. 73.

435. Μαξίμου Ομολογητού, Σχόλια εις το περί θείων ονομάτων 2,1, PG 4, 2134A.

436. Μαξίμου Ομολογητού, Μυσταγωγία, PG 91, 664D.

437. Ο.π., 665A. Βλ. π. Νικολάου Λουδοβίκου, Ο.π., σ. 71-72.

438. π. Νικολάου Λουδοβίκου, Θεοποιία, σ. 28.